

Boekbesprekingen

Algemene economie

What the Future Holds

*Richard N. Cooper en Richard Layard, eds.,
What the Future Holds: Insights from Social
Science
Cambridge, Mass. / Londen, The MIT Press,
2002, 285 blz. - Prijs: 20,50 USD
ISBN 0-262-03294-5*

Dit boek bestaat uit negen hoofdstukken, die geleverd worden door auteurs met een zeer verschillende achtergrond. Na een korte en overzichtelijke inleiding door de redacteurs komen onderwerpen aan bod zoals bevolking, energie, klimaat, arbeid, geld, overheid en cybernetica.

P. Schwartz opent de rij met een leesbaar artikel over de planningservaring van Shell, een van de weinige maar meest succesvolle ervaringen op dit terrein, vooral omdat Shell altijd een uiterst brede aanpak heeft voorgestaan die ook onverwachte gebeurtenissen ter discussie stelt. Schwartz is wel wat zelfingenomen, en voor de lezer die niet vertrouwd is met de Shell-aanpak, overspeelt hij zijn hand wel wat.

De bijdragen zijn zeer verschillend van kwaliteit. Dit illustreer ik aan de hand van de twee hoofdstukken die ik het best kan beoordelen, omdat ze over mijn eigen kennisdomein handelen. In hoofdstuk 4 schetst C. Abt een uiterst eigenzinnig beeld van de energieprognoses en -verwachtingen. Hij gaat daarbij fel tekeer tegen de (jaarlijkse en volgens mij interessantste) vooruitzichten van het DOE

(Department of Energy) van de Verenigde Staten. Het blijft vooral bij schelden zonder dat de auteur duidelijk maakt waarop zijn kritiek gebaseerd is en hoever die reikt. Als substituut stelt hij een wetenschappelijk ongeloofwaardige mengeling voor van belangrijke factoren die de toekomst beïnvloeden. Hij kent daarbij een onrealistische rol toe aan de commerciële zonne-energie. Het hoofdstuk wordt besloten met de verbijsterende zinnen: "... the present writer's openly advocated solar-powered economic growth forecast. Documented evidence and demonstration of this belief are being sought." (sic, blz. 117).

Diametraal daartegenover staat het hoofdstuk (5) over klimaatverandering van S. Schneider, een wereldautoriteit op dit vlak en actief deelnemer aan het IPCC-proces. De lezer krijgt hier een zeer gedegen inzicht in de problemen van klimaatmodellering en -voorspelling, goed gebalanceerd en met respect voor verschillende visies en resultaten.

Ten slotte bespreek ik nog kort het laatste hoofdstuk van A. Schmidt-Gernig over cybernetica en maatschappelijke ontwikkeling. Ook dit hoofdstuk is zeer degelijk, hoewel duidelijk te kort om alle aspecten volledig te kunnen uitwerken. Het beschrijft vooral hoe de toekomstvoorspellers van de jaren 1960 het jaar 2000 zagen, en het vermeldt de belangrijkste successen (bijv. iets zoals het internet) en mislukkingen

(bijv. buitenaardse kolonies). Het vult aan met een goede schets van de laatste theorieën over maatschappelijke evoluties, maar komt niet echt tot een eigen toekomstbeeld. Hierbij aansluitend vermeld ik de grootste zwakte van het boek: de inhoud beantwoordt niet echt aan de titel. Behalve de ongeloofwaardige energietoekomstbeelden van Abt, blijven de wetenschappers nogal op de vlakke waar het de toekomst betreft. Misschien is dit ook het verstandigst in het kader van het project waaruit het boek is ontstaan. Toch blijft het een lezenswaardig boekje, waarin ieder hoofdstuk een eigen verhaal biedt.

Aviel Verbruggen

Critical Essays on Piero Sraffa's Legacy in Economics

Heinz D. Kurz, ed., Critical Essays on Piero Sraffa's Legacy in Economics
Cambridge, Cambridge University Press, 2000, xiv + 458 blz. - Prijs: 75 GBP (hardback)
ISBN 0-521-58089-7

De Italiaanse econoom Piero Sraffa (1898-1983) vestigde zich in de jaren twintig definitief in het Britse Cambridge. In deze periode werd economie in de universiteit van Cambridge (en in vele andere instellingen) gedomineerd door het werk van Alfred Marshall. De jonge Sraffa beweerde in publicaties van 1925 en 1926 dat Marshalls prijstheorie controversioneel was, omdat ze drie moeilijk verenigbare hypothesen wilde samenbrengen, namelijk partiële evenwichtsanalyse, zuivere concurrentie en niet-constante schaalopbrengsten. Sraffa vulde zijn kritiek in 1926 aan met een alterna-

tief: de theorie van de onvolmaakte mededinging, die later door Joan Robinson en Edward Chamberlin meer gedetailleerd werd uitgewerkt. Sraffa volgde echter na 1926 een radicaal andere weg. Hij wilde het denkkader van Marshall vervangen door het oudere denkschema van klassieke economen zoals bijv. David Ricardo. Gedurende tientallen jaren hield Sraffa zich intensief bezig met het uitgeven van de verzamelde werken van Ricardo. Daarna publiceerde hij in 1960 onverwacht een eigen boek van 99 bladzijden met de laconieke titel *Production of Commodities by Means of Commodities*. Over Sraffa's werk zijn in de voorbije decennia talloze artikelen en boeken verschenen. De voorliggende verzameling van nieuwe essays, met Heinz Kurz als deskundige editor, is zeker een van de betere boeken op dit terrein.

Kurz vroeg de medewerking van een twaalfstal eminente specialisten, en was zo verstandig om de verschillende standpunten een ruim forum te verschaffen. Sterk vereenvoudigd zijn er twee grote groepen: de orthodoxe economen en de anderen. De orthodoxe economen (Samuelson, Burmeister, ...) beschouwen Sraffa's werk als een interessant, vereenvoudigd, speciaal geval van de orthodoxe algemeen-evenwichtsmodellen, vergelijkbaar met de input-outputanalyse van Wassily Leontief. Anderen (Kurz zelf, Garegnani, Schefold, ...) suggereren dat Sraffa een alternatief vormt dat het orthodoxe denken over kapitaaltheorie ondermijnt.

De controverse tussen de twee groepen komt het duidelijkst tot uiting in de zeer lange en levendige teksten van Samuelson en de commentaren

daarop (blz. 25-180). Volgens Samuelson heeft Sraffa in zijn eigen boek van 1960 ten onrechte de indruk gewekt dat hij de hypothese van constante schaalopbrengsten niet nodig had. Zonder deze hypothese blijft er echter volgens Samuelson bij Sraffa niets over dan "an empty set of results" (blz. 120). Kurz en Salvadori ontkennen dit in hun commentaar; het geval van niet-constante schaalopbrengsten is volgens hen niet "empty", maar "not yet been fully explored" (blz. 154). In zijn wederwoord blijft Samuelson bij zijn standpunt. Dat geldt ook voor de meningsverschillen over de rol van land, van basisgoederen, van standaardgoederen, van vraag-en-aanbodmodellen enz. Sommige uitgeverijen publiceren tegenwoordig regelmatig boeken waarin tweederangs auteurs teksten presenteren die in feite niet goed genoeg waren om in een streng selecterend vaktijdschrift te verschijnen. Gelukkig is het voorliggende boek van Cambridge University Press van een ander type. De reden is evident: Heinz Kurz is er immers in geslaagd een aantal topspelers in het Sraffa-debat een competente bijdrage te laten publiceren, en bovendien heeft de 'comment-reply'-methode ervoor gezorgd dat verschillende auteurs gedwongen worden elkaars tekst te bestuderen. Dat op het einde van de interessante debatten geen consensus wordt bereikt, zal de insiders niet verwonderen.

Wilfried Parys

Pricing the Priceless

Joseph P. Newhouse, Pricing the Priceless: A Health Care Conundrum (The Walras-Pareto

Lectures, at the École des Hautes Études)
Cambridge, Mass. / Londen, The MIT Press, 2002, viii + 258 blz. - Prijs: 23,50 GBP
ISBN 0-262-14079-9

Uit sociaal, beleidsmatig en wetenschappelijk oogpunt is de rol van het prijsmechanisme in de gezondheidssector een cruciaal onderwerp. Een bespreking ervan door Joseph Newhouse kan alleen maar leerrijk zijn, zeker als hij zich (naar aanleiding van de Walras-Pareto-lezingen in Lausanne) zowel richt naar de gezondheidseconomie-onkundige econoomist als naar de geïnteresseerde in gezondheidsbeleid met een beperkte economische achtergrond (voornamelijk welvaartseconomie voor beginners). Door de wol geverfde gezondheidseconomen zullen niet veel bijleren (hoopt Newhouse althans), hoewel sommige gegevens in dit boek voor het eerst gepubliceerd worden. Wiskundige afleidingen komen er nauwelijks in voor, op enkele formules en een modelbeschrijving na.

Alle belangrijke aspecten komen aan bod, voorzover mogelijk onafhankelijk van de institutionele context (en met verontschuldiging voor niet-Amerikaanse lezers wegens het veelvuldig gebruik van Medicare-gegevens), en worden systematisch vanuit een incentive-standpunt geanalyseerd: betaling per prestatie, verzekering en zorg, gedrag van de verzekerde, selectie en vraag, selectie en aanbod, normfinanciering. Newhouse beperkt zich tot de normatieve band met de statische economische efficiëntie, alle verdelingsaspecten buiten beschouwing latend, op enkele losse reflecties na. Men zou dit een te eng uitgangspunt kunnen vinden, maar de auteur kon-

digd het in ieder geval expliciet aan. Voor wie belangstelling heeft voor verdelingsvraagstukken in de gezondheidszorg, bestaat er trouwens voldoende literatuur (die dan weer dikwijls efficiëntieoverwegingen buiten beschouwing laat).

De auteur lost de hooggespannen verwachtingen voor een groot deel in: als man met een decennialange theoretische en praktische ervaring bespreekt hij op een afstandelijke, nuchtere en genuanceerde wijze de zonet opgesomde onderwerpen, gezond verstand combinerend met fundamentele inzichten, meestal zonder zijn doelpubliek uit het oog te verliezen. Wel valt op dat de laatste twee hoofdstukken anders opgevat zijn dan de voorgaande, en in essentie een weergave zijn van twee recent verdedigde Harvard-doctoraten. Het werk verliest daardoor wel wat aan homogeniteit, maar zeker niet aan kwaliteit.

Marc Jegers

Simplicity, Inference and Modelling

Arnold Zellner, Hugo A. Keuzenkamp en Michael McAleer, eds., *Simplicity, Inference and Modelling: Keeping it Sophisticatedly Simple*
Cambridge, Cambridge University Press, 2001, ix + 302 blz. - Prijs: 50 GBP (hardcover)
ISBN 0-521-80361-6

Dit boek behoort tot de categorie 'conference proceedings', aangezien in de inleiding vermeld wordt dat het de resultaten bevat van een conferentie in Tilburg in 1997. De doelstelling was een 'multidisciplinaire

conferentie om de definitie en de rol van eenvoud (simplicity) in de wetenschapsbeoefening te verduidelijken'. Een aantal bekende namen, waaronder Arnold Zellner en Herbert Simon, kunnen wellicht bijdragen tot het wekken van enige interesse voor deze publicatie. Nochtans moet het 'multidisciplinaire karakter' van dit boek niet te letterlijk genomen worden. De klemtoon ligt duidelijk bij econometrisch geïnspireerde thema's.

Met gevaar voor oversimplificatie kunnen we stellen dat iedereen die ooit het principe van 'Occam's razor' heeft ontmoet, ongeveer weet wat het thema van dit boek is: eenvoud van theorieën en modellen is belangrijk, maar moeilijk te operationaliseren. De termen 'simplicity', 'parsimony' en de zienswijze van Zellner op 'sophisticated simplicity' komen hierbij aan bod. Van bij de start blijkt dat, ondanks een algemene consensus over het principe dat eenvoud (bijv. door het beperken van het aantal parameters in een model) en 'parsimony' (tot het minimum beperken van het aantal onafhankelijke assumpties in een theorie) belangrijke regels zijn die men voor ogen moet houden in het beoefenen van wetenschap, de praktische implicaties minder duidelijk zijn.

Het boek is georganiseerd volgens enkele centrale thema's:

- Wat wordt bedoeld met eenvoud? Daarmee wordt verwezen naar een aantal aspecten: beperken van het aantal parameters, sobere probleemstelling, intuïtieve aanvaardbaarheid, gemakkelijk communiceerbaar zijn.
- Hoe kan eenvoud gemeten worden? Hier wordt een van de kern-

problemen in dit verband (hoe operationaliseren?) behandeld. Eenvoud wordt goeddeels gezien als 'de kleinste mogelijke complexiteit', wat het probleem verschuift naar het meten van complexiteit. Een belangrijk denkspoor in dit verband vertrekt van de theorie van Jeffreys voor het meten van complexiteit in differentiaalvergelijkingen. Zellner bouwt hierop voort door het bekende KISS (Keep It Simple, Stupid) te veranderen in 'Keep It Sophisticatedly Simple', meteen de ondertitel voor dit werk.

- Hoe bereiken we een goed evenwicht tussen eenvoud en graad van aanpassing van een model? Dit is misschien het meest praktische gedeelte van dit werk, tevens het meest technische. Goede voorspellingskracht moet gecombineerd worden met eenvoud. In modelselectie dient aandacht te gaan naar het toetsen van hypothesen maar ook naar cross-validering. Verschillende instrumenten zijn in dit verband beschikbaar (Akaike's information criterion, Bayesian information criterion).
- Wat is de relatie tussen eenvoud en empirische modelbouw? Hoe bereik je eenvoud in verschillende situaties? In dit thema wordt aandacht gegeven aan parametrische versus niet-parametrische modellen en aan hiërarchische modellen.
- Hoe verhoudt eenvoud zich tot voorspellingen? 'Goodness of fit' stijgt met complexiteit: naarmate meer parameters opgenomen worden, kan een model de geobserveerde fenomenen beter reproduceren. Voorspellingskracht stijgt met eenvoud, omdat 'over-

fitting' vermeden wordt.

- Wat is het verband tussen eenvoud en gemakzucht? Eenvoud verhoogt communiceerbaarheid. Daarom is coördinatie moeilijker als de complexiteit verhoogt. Daar staat tegenover dat er een tendens naar grotere complexiteit wordt vastgesteld, niet het minst in de econometrie.

Als slotconclusie: dit boek geeft een aantal interessante beschouwingen van bekende wetenschappers over modelbouw en principes van modelselectie. Het is wellicht niet nieuw dat het streven naar eenvoud hiervan een belangrijk facet is, maar het boek stelt de lezer in staat zijn inzicht te verdiepen, door de diversiteit van invalshoeken rond een gemeenschappelijk basisthema.

Marcel Weverbergh

Matrix Calculus and Zero-One Matrices

Darrell A. Turkington, *Matrix Calculus and Zero-One Matrices: Statistical and Econometric Applications*
Cambridge, Cambridge University Press, 2002, xi + 206 blz.
ISBN 0-521-80788-3

Dit is in menig opzicht een merkwaardig werk. Dat blijkt meteen uit de inleiding van de auteur, die zegt zelf te hebben getwijfeld welke titel hij zijn boek zou meegeven. Het had net zo goed geweest kunnen zijn: *The Application of Classical Statistical Procedures to Econometrics*. Het boek behandelt immers een aantal technieken van matrixrekening, gebaseerd op het gebruik van zogenaamde zero-one matrices, en illustreert uit-

gebreed hoe deze technieken de toepassing van een aantal statistische procedures op econometrische modellen sterk kunnen vereenvoudigen.

Het boek bevat dus twee grote delen. Het eerste deel, met vier hoofdstukken, presenteert de klassieke statistische procedures die verder in het boek worden gebruikt (zoals de scorevector, de informatiematrix, de ondergrens van Cramer en Rao, 'maximum likelihood'-schaters, toetsprocedures enz.), en reikt de lezer ook de wiskundige basis aan die nodig is voor de toepassing van deze technieken op econometrische modellen (zoals elementen van matrixalgebra, *zero-one matrices* en matrixcalculus).

Het tweede deel van het boek illustreert hoe deze mathematische technieken de toepassing van de klassieke statistische procedures op econometrische modellen sterk kunnen vereenvoudigen, zoals bij de vaak complexe differentiaties en de asymptotische theorie. In hoofdstuk 5 worden drie lineaire regressiemodellen besproken: het basismodel, het model met autoregressieve storingstermen en het model met 'moving-average' storingstermen. In hoofdstuk 6 komen drie SURE-modellen aan bod (Seemingly Unrelated Regression Equations) en in het zevende en laatste hoofdstuk worden drie lineaire simultane modellen behandeld, met telkens dezelfde oplopende complicaties inzake de storingstermen. De lezer kan dus nagaan hoe deze oplopende complicaties, zowel wat betreft de storingstermen als inzake de modellen zelf, de informatiematrix en de ondergrens van Cramer en Rao beïnvloeden. Daarvoor is wel vereist dat

de lezer een goede kennis heeft van matrixalgebra, statistiek en asymptotische theorie. Het is dus niet meteen een ruim toegankelijk boek, hoewel het bijzonder goed is gestructureerd en verwoord.

Stefan Késenne

Determining Value

Richard Barker, *Determining Value: Valuation Models and Financial Statements*
Harlow, Pearson Education, 2001, xi + 228 blz. - Prijs: 39,99 GBP
ISBN 0-273-63979-X

Beleggers en speculanten hebben er alle baat bij zich een idee te vormen van de waarde van de ondernemingen waarvan ze effecten bezitten, willen kopen of verkopen. Dit boek wil hen - en studenten met een elementaire wiskundekennis die belegger en/of speculant willen worden - daarbij helpen. Het biedt een overzicht van de belangrijkste waarderingmethoden, zowel wat hun theoretische grondslagen als wat hun toepassingsvoorwaarden betreft. De auteur beperkt zich tot de fundamentele waarde van ondernemingen, en laat de kelk van speculatieve waarde aan zich (en ons) voorbijgaan. Dit wil echter niet zeggen dat speculanten dit boek gewoon kunnen negeren: uiteindelijk moet ook speculatief prijsgedrag ergens gerelateerd zijn aan fundamentele waarden.

Na een korte en afdoende presentatie van het begrip *huidige waarde* (met een lapidaire bespreking van de invloed van risico op de discontovoet) komt het volgende aan bod: dividend discount model, dividend-

groei (met de klassieke verbanden tussen aandeelprijs, dividendgroei, winst en discontovoet), de prijs-winstverhouding, boekhoudprincipes en -gegevens (balans, winst; geen voorkennis vereist), rentabiliteit (met een uitgebreide bespreking van de IRR-ARR-relatie), waardering op basis van abnormale opbrengsten (zoals bij EVA), cashflow-modellen.

De auteur houdt de theorie eenvoudig, met veel didactisch goed gekozen cijfervoorbeeldjes, en zonder essentiële formules en bewijzen uit de weg te gaan. Hij besteedt ook voldoende aandacht aan de mogelijkheden en beperkingen van de besproken technieken, op een manier die enkel positief kan worden beoordeeld. Het enige irriterende (althans voor mij) is de in deze serie (*Financial Times/Prentice Hall*) steeds schaamteloos wordende vorm van 'product placement': het boek wordt gelardeerd met een groot aantal citaten uit de financiële pers, die blijkbaar enkel uit diezelfde *Financial Times* bestaat. De academicus (hier uit Cambridge) als sandwichman. De volgende stap is ongetwijfeld het verbod om nog naar andere academische werken te verwijzen dan die welke door de uitgever geproduceerd worden. Het moest me toch eens van het hart.

Marc Jegers

Labor, Capital, and Finance

Assaf Razin en Efraim Saïka, *Labor, Capital, and Finance: International Flows*
Cambridge, Cambridge University Press, 2001, xii + 181 blz. - Prijs: 13,95 GBP (paperback)

ISBN 0-521-78557-X

Na het verschijnen van het boek *Population Economics* door dezelfde auteurs in 1995 ontstond het idee om dezelfde formule aan te wenden voor het produceren van een compact handboek over globalisering. Deze formule bevat het samenbinden van voornamelijk eerder verschenen artikelen in vooraanstaande tijdschriften. De inleiding doet vermoeden dat het boek zal handelen over het globaliseringsproces, maar eigenlijk worden alleen de voorname analytische en empirische aspecten van grensoverschrijdende arbeids- en kapitaalstromen en de wisselwerking met het overheidsbeleid belicht. De auteurs zien zich geleid door de bewustwording van de meeste westerse nationale overheden dat economische integratie de werking van de welvaartsstaat belast.

In het eerste gedeelte van het boek wordt een overzicht van de standaardtheorie van internationale factormobiliteit uitgewerkt. Dit geldt als het vertrekpunt van de analyse van het effect van sociale en politieke instituties die het globaliseringsproces belemmeren. De analyse vindt plaats binnen een raamwerk, wat ontleding van marktimperfecties, belasting- en sociaizekerheidsstelsels en asymmetrische informatie mogelijk maakt.

In het tweede gedeelte van het boek worden de arbeidsstromen onder de loep genomen. De ontwikkeling van het model van internationale migratie vindt plaats binnen de 'nieuwe theorie van internationale migratie' à la Stark. De klemtoon ligt hierbij op het effect van de welvaartsstaat voor de oorzaken en gevolgen van

internationale migratie.

Deel drie handelt over kapitaalstromen en bespreekt een aantal zaken die gerelateerd zijn aan open kapitaalmarkten. De hoofdstukken in dit deel handelen in het algemeen over de omvang en samenstelling van kapitaalstromen in markten die worden gekenmerkt door informatiedis-torsies. Om dit te bewerkstelligen, gaan zij systematisch in op de gevolgen hiervan voor financiële intermedia-tie, schuldenproblematiek, aandelenvermogen en FDI-stromen.

In de meeste hoofdstukken wordt de hypothese empirisch getest. De migratietheorie wordt getest op 11 Europese landen. Er wordt nagegaan hoe belastingen en sociale transfers de migratie-incentives beïnvloeden. Daarnaast wordt getest of migranten deze stelsels belasten dan wel ontlasten. Als migranten stemrecht hebben, wordt gekeken of zij enige invloed hebben op het herverdelende karakter van belastingen. In deze tests wordt de verklaarkracht van het model niet bevestigd. Dit komt niet het minst door de grote data-leemten die er bestaan op het gebied van gededaggeerde migratiestromen, het opleidingsniveau en de participatiegraad van migranten. Vooral echter in het statisch toepassen van het Amerikaanse 'migrantenstemrecht' op de Europese steekproef kan de zwakke verklaarkracht van het model worden gezocht.

Bij de internationale kapitaalstromen naar groeiemarkten vindt de toetsing plaats in de vorm van numerieke simulatie en evenementen-studies. Hier speelt de dataleemte veel minder. Daarom zijn de resultaten van de tests hier meer bevredigend dan in het geval van de migratie, al mag de kwaliteit van de gedis-

tilleerde variabelen uit de vele verschillende databanken niet worden overschat.

Beide auteurs, die zich tot de meest toonaangevende economen van dit moment mogen rekenen, presenteren een heldere theoretische analyse van een hoogwaardige didactische kwaliteit. Het boek vormt een waardevolle aanvulling op het realistisch in kaart brengen van actuele vraagstukken over migratie, kapitaalstromen en de welvaartsstaat. Het boek heeft zeker meerwaarde voor wetenschappelijke experts en kan dienen als handboek voor gevorderde studenten. Daarnaast zullen ook toegepaste wetenschappers en beleidsma-kers het boek kunnen gebruiken als referentiekader voor hun professionele activiteiten. Voor een lekenpubliek is de gehanteerde presentatie van de complexe modellen en de toetsing ervan niet geschikt.

Margo Alofs

Nonlinear Dynamics

Alfredo Medio en Marju Lines, Nonlinear Dynamics: A Primer
Cambridge, Cambridge University Press, 2001, xiii + 300 blz. - Prijs: 24,95 GBP (paperback)
ISBN 0-521-55874-3

Dit boek is, zoals de titel laat vermoeden, een introductie tot de niet-lineaire dynamica. Zowel discrete als continue systemen worden behandeld, verschillende analogieën tussen beide types van systemen worden getoond en waar nodig verduidelijkt met een economisch voorbeeld. Verschillende concepten worden vergeleken voor de twee ge-

vallen.

De auteurs hebben ervoor gekozen te vertrekken vanuit de theorie van de lineaire systemen, omdat daaruit heel wat geleerd kan worden en omdat verschillende basisconcepten, die ook gebruikt worden in de theorie van de niet-lineaire dynamische systemen, op een heel eenvoudige wijze ingevoerd kunnen worden. Hoewel niet-lineaire systemen zich verschillend kunnen gedragen, blijken ze toch verschillende (wiskundige) resultaten (eigenschappen) over te erven. Zo is het bijv. mogelijk het concept bifurcatie te introduceren op het niveau van lineaire systemen, waar de lezer over het algemeen meer voeling mee heeft. Klassieke concepten zoals bifurcaties, chaos, attractoren enz., alsook de mogelijke stabiliteitsanalyse worden besproken. De auteurs zijn er bovendien in geslaagd het niet-triviale onderwerp i.v.m. de transitie naar chaos op een zeer duidelijke en pedagogische manier te presenteren. Het boek heeft echter ook enkele beperkingen. Het gaat over systemen met een eindig aantal vrijheidsgraden; dit betekent dat partiële-differentiaalvergelijkingen of gemengde discrete-continue systemen, ultra-discrete systemen (cellulaire automata) in het geheel niet worden behandeld. Ook wordt het concept integreerbaarheid (integriteit) helemaal niet vermeld. Dat is misschien minder relevant voor economische systemen, maar blijkt wel een belangrijk concept te zijn in de studie van de niet-lineaire dynamische systemen.

Het boek is een goede inleidende samenvatting van de bekende klassieke theorie van de niet-lineaire dynamische systemen. Daardoor is het

zowel een goed referentieboek voor de specialist als een introductieboek voor studenten met interesse voor kwantitatieve technieken. Maar, zoals de titel aangeeft, is het een *primer* en blijven enkele belangrijke concepten, die ook op het niveau van de behandelde systemen geïntroduceerd kunnen worden, onaan-geroerd.

Johan Springael

The Legacy of Herbert Simon in Economic Analysis

Peter E. Earl, ed., The Legacy of Herbert Simon in Economic Analysis. Volume I - Volume II (Intellectual Legacies in Modern Economics, 8 - An Elgar Reference Collection)
Cheltenham, UK / Northampton, VS, Edward Elgar, 2001, xxv + 559; xx + 604 blz.
ISBN 1-85898-526-9

De erfenis van Nobelprijswinnaar (1978) Herbert Simon (1919-2001) is zo omvangrijk (economie, politieke wetenschappen, management, cognitieve psychologie, statistiek, artificiële intelligentie) dat er, alleen maar om zijn invloed op het vlak van de economische analyse van besluitvorming en organisaties te beschrijven, twee indrukwekkende boekdelen nodig zijn.

De samensteller heeft de 51 hier bijeengebrachte papers van Simon en zijn geestelijke erfgenamen (waaronder Baumol, Radner, Selten, Kay, Lipman, Williamson en Buckley) in 11 delen gegroepeerd: de *laudatio*'s in de *Scandinavian Journal of Economics* n.a.v. zijn Nobelprijs en zijn aanvaardingstoetspraak, vier delen over begrensde rationaliteit (over-

zicht, rol in de neoklassieke economie, gedragswetenschappelijke benaderingen, constructieve critici), hiërarchie en opsplitsbaarheid, competitie, economische theorie van de onderneming, law and economics, ecologische economie, en de publieke sector.

Wie nog overtuigd moest worden van het belang van Simon voor ons vak, vindt in de hier verzamelde papers ongetwijfeld doorslaande argumenten.

Marc Jegers

Economics of Agglomeration

Masahisa Fujita en Jacques-François Thisse, *Economics of Agglomeration: Cities, Industrial Location, and Regional Growth*, Cambridge, Cambridge University Press, 2002, xi + 466 blz. ISBN 0-521-80524-4

Dit boek beweegt zich methodologisch op het snijvlak van ruimtelijke economie, regionale economie, industriële locatietheorie met focus op de problematiek van agglomeraties (steden) en van commerciële en industriële districten en ontwikkelingsgebieden.

In het geheel van de *regional science* is dit boek op een aantal vlakken zeker inspirerend en verrijkend, ook al komen er bekende verhalen in voor, zoals Von Thünen, Weber, Isard ... en het kern-periferiemodel. Interessante stukken handelen over de variëteit van economische agglomeraties/plekken. De auteurs zoeken verklaringen voor de grote waaier in de variëteit van de plek, en ze doen dat vanuit verschillende types van mobiliteitsfactoren, handelspa-

tronen en substitutie-effecten. Ze kijken niet alleen door een West-Europese en Amerikaanse bril naar de economisch-geografische ruimte, maar ook met een Oost-Aziatische blik. De twee auteurs zorgen voor deze mix en ze hechten veel belang aan de links tussen 'trade theory' en 'location theory'. De econometrische inbreng vanuit het CORE (Center for Operations Research and Econometrics) geeft aan de verschillende modellen een 'rationele' vertaling.

Dit is een van de eerste naslagwerken waarin rigoureuze relaties worden gelegd tussen ruimte en economie uit het oogpunt van ruimtelijke competenties en agglomeratie-economieën. Verschillende disciplines (geografie, economie, stedelijke en regionale plannen) zullen in dit werk heel wat materiaal vinden, vooral op het conceptuele vlak, en dit over de structuur van metropolitane gebieden, regionale groei, het prijsmechanisme in de ruimtelijke economie, de factor mobiliteit en industriële locatie.

Bij gebruik in het onderwijs is dit boek wegens de gespecialiseerde materie een goede informatieve bron voor masterstudenten die het opleidingstraject ruimtelijke economie volgen. Er is daarenboven voldoende aandacht besteed aan bewerking, notities inzake literatuur, en regelmatige tussentijdse besluiten.

Georges Allaert

Forced Saving

Hazel Bateman, Geoffrey Kingston en John Piggott, *Forced Saving: Mandating Private*

Retirement Incomes

Cambridge, Cambridge University Press, 2001, xiii + 254 blz. - Prijs: 17,95 GBP (paperback) ISBN 0-521-48471-5

Als gevolg van de demografische evoluties die de komende decennia te verwachten zijn, is er zowat overal ter wereld een verschuiving aan de gang in de pensioensystemen. Van 'Pay as you go', pensioenvormen met een 'defined benefit' onder de verantwoordelijkheid van de overheid, is er een evolutie naar pensioenvoorzieningen die worden opgezet en beheerd door de privé-sector. In die laatste systemen is meestal maar een minimale uitkering gegarandeerd door de overheid. De pensioenen van de privé-sector zijn vaker 'defined contribution funded'. Het onderwerp is van groot maatschappelijk belang, want als het verkeerde beleid wordt gevoerd, zal de huidige actieve bevolking daar de gevolgen van dragen, o.a. door tot op hogere leeftijd professioneel actief te (moeten) zijn. De Australische auteurs van dit boek behandelen deze mondiale trend vanuit alle mogelijke perspectieven. De ruime waaier van aangesneden onderwerpen toont duidelijk aan dat academici van heel wat markten thuis moeten zijn om dit thema te behandelen.

Om te beginnen is er de vraag naar de relatie tussen werken en sparen voor het pensioen. In hun pensioen-jaren moeten mensen kunnen leven van de activa die ze in hun actieve jaren hebben opgebouwd. De basis-idee is dat mensen ernaar streven om hun hele leven hetzelfde consumptieniveau aan te houden, maar het boek bekijkt ook hoe de leeftijd

waarop iemand de actieve bevolking verlaat, wordt beïnvloed door factoren zoals een plotse salarisverhoging of een gestegen levensverwachting.

Activa voor de pensioenleeftijd worden opgebouwd tijdens de professionele carrière, op basis van de beroepsinkomsten. Er is een grote variatie in de wijze waarop bijdragen worden berekend in verschillende landen. Als de bijdragen eenmaal geïnd zijn, moeten ze belegd worden. Ook dat kan weer op verschillende manieren, via tussenpersonen of rechtstreeks bij 'asset management'-bedrijven.

De problematiek van de investering van de activa maakt dat ook de financiële economie om de hoek komt kijken (en meer dan dat). Centraal in het hoofdstuk daarover is de idee van 'age phasing'. Dit houdt in dat mensen, naarmate ze ouder worden, een steeds kleiner deel van hun portefeuille beleggen in activa met een hoog risico. Met andere woorden: de blootstelling aan aandelen wordt verminderd. De investering zelf van de activa is overigens een potentiële bron van negatieve feedbackmechanismen. Als gepensioneerden massaal hun activa te gelde zouden (willen) maken, en de volgende generaties zouden niet kapitaalkrchtig genoeg zijn om ze over te kopen, dan kan er een structurele neerwaartse trend ontstaan, die alle extrapolaties op basis van historische rendementen waardeloos maakt.

Als iemand oordeelt dat hij genoeg vermogen heeft verzameld om de actieve bevolking te verlaten, dan moet hij zijn vermogen zo structureren dat het voor consumptie beschikbaar is in functie van zijn behoeften als gepensioneerde. De

hamvraag is natuurlijk of het beschikbare vermogen voldoende zal zijn om de consumptiebehoeften te dekken over een leven waarvan de looptijd niet bekend is (longevity risk). Met bepaalde vormen van annuïteiten kan men zich tegen dit risico indekken.

Zoals in zovele domeinen van (sociaal) beleid is het gebruik van directe of indirecte belastingen voor de overheid een belangrijk instrument om het gedrag van het individu te beïnvloeden. Het boek besteedt daar dan ook een hoofdstuk aan, in de context van de pensioenen. De cruciale vraag betreft de timing van de belasting: wanneer de bijdrage wordt betaald of wanneer de winsten worden uitgekeerd. Tot slot is er nog een nog een hoofdstuk over de administratieve kosten e.d. die gepaard gaan met het opzetten van een pensioenvoorziening via de privé-sector.

Gezien de actualiteit van de financieringsproblematiek van de pensioenen, is er zeker een markt voor een boek dat alle daarmee verwante aspecten aansnijdt en de wetenschappelijke stand van zaken in het domein aangeeft. Beleidsmakers over de hele wereld moeten zeker de nood voelen aan academische leiding in dit zeer uitdagende gebied. Helaas voldoet het boek volgens mij niet aan die behoefte. Het bevat weinig expliciet geformuleerde beschrijvingen van 'best practices', met hun wetenschappelijk fundament, die bruikbaar zouden kunnen zijn bij het uitstippelen van een sociaal beleid in dit domein. Als puur academisch werk, dat een kritisch overzicht geeft van de verschillende denkscholen in het onderzoek, is het iets te weinig diep-

gravend, en blijft het vaak bij opsommingen van resultaten. Kortom, het boek opent zeker de ogen van de lezer voor de complexiteit van het onderwerp, dat op het kruispunt van vele disciplines zit, maar het laat hem toch ook een beetje op zijn honger zitten ...

Frank De Jonghe

Privatisation and Corporate Performance

David Parker, ed., *Privatisation and Corporate Performance* (Reeks "The International Library of Critical Writings in Economics")

Cheltenham, VK / Northampton, VS, Edward Elgar, 2001, xxviii + 649 blz. - Prijs: 150 GBP ISBN 1-84064-467-2

Privatiseringen, zo betoogt de samensteller van dit boek, zijn weliswaar niet van alle tijden, maar als de tijd er is wel van alle landen, zowel in de Eerste en Tweede als in de Derde Wereld. Thatcher en de instorting van het communistische blok (inclusief China wat de economische organisatie betreft) hebben er toe geleid dat we ons nu in een periode bevinden waarin het al privatisering is dat de klok slaat. Dit heeft dan ook zijn weerslag gevonden in de economische literatuur, waarvan hier 26 belangrijke bijdragen zijn samengebracht. De oudste bijdrage dateert uit 1978, en is uiteraard van de hand van Buchanan. De teksten omvatten vier delen: de (voornamelijk formele) theorie, de empirie over de relatieve prestaties van publieke en private ondernemingen, de empirie over privatiseringen, en "some outstanding issues", waaronder een

paper over privatiseringen in transitie-economieën. Ondanks al dit werk is het niet mogelijk een definitieve uitspraak te doen over het effect van privatisering op de ondernemingsprestaties. De maatschappelijke prestaties voor en na

worden in dit boek dan nog buiten beschouwing gelaten. Eén conclusie is volgens mij wel duidelijk: wie alle heil van de overheid of van de markt verwacht, is zeker fout.

Marc Jegers

Marketing

The Moral Dimension of Marketing

D. Kirk Davidson, *The Moral Dimension of Marketing: Essays on Business Ethics* Chicago Illinois, American Marketing Association, 2002, 197 blz. ISBN 0-877-57300-X

De titel van deze paperback zou de indruk kunnen wekken dat het om een hoogintellectuele oefening gaat. Een blik op lijst van referenties levert voor de naïeve lezer echter al snel een ander beeld op: *The Wall Street Journal*, *Business Week*, *The Washington Post*, *Marketing News* (om de meest frivole referenties uit de lijst te nemen) zijn niet onmiddellijk de bronnen die het meest voor de hand liggen om het aangekondigde onderwerp te stofferen. Wel bronnen die goed liggen in de marketingsfeer, en het maakt al iets meer duidelijk waarom de American Marketing Association (AMA) zich geroepen voelt om dit werkje uit te geven.

Daarmee wil ik niet zeggen dat het

boekje frivool is. Het is wel, een beetje in tegenstelling met het sérieux van de titel, naar erg praktische vragen gericht. Het bestaat uit 43 korte stukjes (kleine gevalstudies), telkens afgerond met enkele vragen naar de morele of ethische probleemsituatie die in de gevalstudie geïllustreerd wordt.

De stukjes zijn gestructureerd rond het concept van de marketing mix. Beginnend met vragen rond marketing naar minderheden, naar kinderen, naar groepen met een mentale handicap. Vervolgens komen aspecten rond product- en merkpolitiek aan bod (evenals prijszetting, promotie en distributie).

Een boekje waarin de stijl en opvatting van AMA-publicaties goed tot zijn recht komt: pragmatisch, niet hoogdravend maar 'to the point'. In dit geval dankzij een aantal topics die een aansporing kunnen zijn om in klasverband na te denken over het geweten van de marketeer.

Marcel Weberbergh